

انقلاب اسلامی و گشودن افق‌های تازه پیش روی مترجمان قرآن

دوران انقلاب اسلامی عصر باشکوهی در زمینه ترجمه کلام‌الله مجید محسوب می‌شود و در این دوران افراد بسیاری با نگاه‌ها و سبک‌های جدید به برگردان متن قرآن کریم به زبان فارسی روی آوردند و با این تلاش‌ها، بسیاری از کاستی‌های ترجمه‌های قرآن در ترجمه قرآن کریم در طول قرون گذشته مهمترین راهی بوده است که افراد غیر عرب‌زبان هم به معارف قرن‌های گذشته جبران شد ترجمه قرآن به فارسی نه تنها از جهت تعداد و سابقه نگارش، بلکه از لحاظ تنوع در روش‌ها و سبک‌های والای قرآن کریم دست یابند ترجمه نیز در میان سایر زبان‌ها بی‌نظیر است. در زبان فارسی، قرآن بارها به روش تحت‌اللفظی، معادل، معنایی، آزاد و ارتباطی ترجمه و به سبک‌های گوناگون مانند آهنگین، منظوم، دو زبانه، همراه با پاورقی‌های تفسیری و غیره ارائه شده است. همه این ترجمه‌ها نشان از توجه و استقبال ویژه ایرانیان و فارسی‌زبانان به این کتاب آسمانی دارد، از این رو مترجمان قرآن متناسب با گرایش‌ها، سلیقه‌ها و سطوح مختلف علمی به ترجمه قرآن پرداخته‌اند.

ترجمه‌های قرآن در گذر تاریخ

نخستین ترجمه قرآن کریم شناخته شده به زبان فارسی، مربوط به قرن سوم یا چهارم هجری است؛ اما این سخن که تا سده سوم یا چهارم هجری هیچ ترجمه‌ای از قرآن به زبان فارسی وجود نداشته است، نمی‌تواند صحیح باشد؛ زیرا مردمی که تشنه آگاهی از دین از نو و فهم معانی قرآنی بوده‌اند و بیشتر آنان هم زبان عربی را نمی‌دانستند باید ترجمه یا ترجمه‌هایی از قرآن در دست داشته باشند این رو باید گفت تاریخ نخستین ترجمه قرآن به زبان فارسی به‌درستی روشن نیست و پیش از ترجمه‌های کامل و رسمی قرآن، ترجمه گونه‌هایی پراکنده و غیر رسمی از بخش بخش قرآن در میان ایرانیان رواج داشته است.

نخستین سند تاریخی مکتوب در این رابطه نامه‌های پیامبر اکرم (ص) به زمامداران کشورهای دیگر از جمله ایران است که در آن، ترجمه شده است (آیات قرآن توسط سفیران و فرستادگان نبی اکرم (ص)

دومین شاهد تاریخی، ترجمه سلمان فارسی از قرآن است. اگرچه برخی ادعا کرده‌اند که سلمان فارسی تمام قرآن را در زمان پیامبر اکرم (ص) یا در زمان خلفای راشدین به فارسی ترجمه کرده است، اما بر این مدعا دلیلی ارائه نشده است. آنچه شهرت بیشتری دارد این است که سلمان سوره حمد را به در خواست ایرانیان به فارسی ترجمه کرد و آنان تا زمانی که زبانشان به عربی عادت کند در نماز از این ترجمه استفاده می‌کردند.

به گفته برخی مورخان، اشاراتی نیز در نگارش‌ها و آثار پیشینیان آمده است که فارسی‌زبانان پیش از سده چهارم نیز به ترجمه قرآن پرداخته‌اند؛ چنان‌که آورده‌اند که «موسی بن سيار اسواری» قرآن را به فارسی تفسیر می‌کرد.

آنچه در نوشته مورخان یافت می‌شود ایرانیان مسلمان عاشقانه و عالمانه در راه ترجمه قرآن کوشیده‌اند و پس از تحوّل که چند دهه پیش با ورود ترجمه‌هایی مانند ترجمه مرحوم «الهی قمشه‌ای» در زمینه ترجمه قرآن رخ داد، همواره حرکتی رو به جلو و در راستای رفع کاستی‌ها و افزودن بر دقت‌ها در ترجمه قرآن مشاهده شد.

نگاهی به ترجمه‌های قرآن در سال‌های پس از انقلاب اسلامی

پس از انقلاب اسلامی ایران نیز حدود ۳۰ ترجمه قرآن به زبان پارسی تدوین و منتشر شد. این مجموعه گران‌سنگ، فرصت بی‌مانندی را برای زبان ملی و قرآن‌پژوهی پدید آورده است تا در آینده‌ای خجسته و مبارک، «عصر جهش بزرگ» در برگردان کتاب آسمانی به زبان فارسی نمایان شود. این اتفاق نادر، در پرتو تلاش قرآن‌پژوهان ارجمند و ادیبان ناموری پدیدار شد که کوله‌بار تجربه عمر را با ممارست سالیان طولانی در ساحت ترجمه قرآن همراه ساختند و نمادی رفیع از تکاپوی بشری در فهم و عرضه زبانی کتاب آسمانی نمایانند.

نخستین ترجمه قرآن کریم شناخته شده به زبان فارسی، مربوط به قرن سوم یا چهارم هجری است.

مترجمان قرآن در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی

در دوران معاصر و در دو دهه اخیر افرادی مانند، حسین استادولوی، ابوالقاسم امامی، عبدالمحمد آیتی، اصغر برزی، ابوالقاسم پاینده، علی اصغر حلبی، مصطفی خرمدل، بهاءالدین خرمشاهی، علی اکبر سروری، طاهره صفارزاده، سید محمدرضا مصطفوی، محمدمهدی فولادوند، جلال‌الدین فارسی، احمد کاویانپور، علی کریمی فریدن، علی موسوی

گرماردوی، حسین استادولوی، محمود یاسری و معصومه یزدان‌پناه به ترجمه منثور قرآن روی آوردند.

کرمدخدا امینیان، محمد شائق قمی، شهاب تشکری آرانی و امید مجد هم در دوران معاصر شیوه جدیدی را در ترجمه قرآن باب کردند و این کلام آسمانی را به صورت منظوم ترجمه کردند.

ترجمه معزی

ترجمه شیخ محمد کاظم معزی از قرآن کریم ترجمه‌ای کلمه به کلمه و دقیق است که در سال ۱۳۷۷ هجری شمسی برای نخستین‌بار به چاپ رسید. در این ترجمه توجهی به اسلوب و ساختار زبان فارسی نشده است. نثر ترجمه روان و گویا نیست. با این وجود ترجمه‌ای نسبتاً دقیق است و از استحکام قابل توجهی برخوردار است.

این ترجمه، توضیح و اضافات تفسیری به همراه ندارد؛ از این‌رو معنای بسیاری از آیات نارسا شده است. افزون بر این اشکالاتی همچون ضعف در ساختار جمله‌بندی، عدم رعایت قواعد نگارش، ترجمه نادرست فعل ماضی استمراری و حتی وجود غلط‌های چاپی را برای این ترجمه بر شمرده‌اند.

اگرچه برخی از محققان ترجمه مرحوم معزی را آخرین ترجمه تحت‌اللفظی مهم و معنادار قرآن کریم دانسته‌اند که به سبک و سیاق هزارساله ترجمه تحت‌اللفظی قرآن کریم در زبان فارسی حسن ختام می‌بخشد. اما با توجه به ارائه چندین ترجمه تحت‌اللفظی دیگر پس از این ترجمه، که اهمیت برخی از آنان از ترجمه معزی کمتر نیست، این سخن را به‌سادگی نمی‌توان پذیرفت.

ترجمه محمود یاسری

آیت‌الله حاج شیخ محمود یاسری از علمای باتقوای تهران و امام جماعت مسجد اراک بود. ایشان در طول عمر با برکت خود ترجمه‌ای فارسی را از قرآن به سرانجام رساندند که به عنوان خلاصه‌التفاسیر توسط کتابفروشی اسلامیة در سال ۱۳۶۳ به طبع رسیده است. این ترجمه همراه با تفسیر مختصر و تجوید است که آیت‌الله ابوالحسن شعرانی تصحیح آن را به عهده گرفته است. علاوه بر این ترجمه یاد شده توسط آقای حائری نیز تصحیح شده و از سوی بنیاد فرهنگی امام مهدی (عج) در سال ۱۳۷۳ منتشر شده است. این اثر، ترجمه‌ای تحت‌اللفظی و روان است که توضیحات تفسیری بدان افزوده شده و بخشی از این توضیحات از اصل ترجمه تفکیک شده و در داخل پرانتز قرار گرفته است و بخش دیگر بدون پرانتز در داخل متن افزوده شده است. نگارش این ترجمه نسبتاً روان است، ولی قواعد نحوی زبان فارسی به طور کامل در آن رعایت نشده است.

ترجمه اشرفی تبریزی

محمود اشرفی تبریزی از روحانیون و خطاطان معاصر است. از او قرآن‌های متعددی به خط نسخ به طبع رسیده است. وی ترجمه‌ای از قرآن مجید ارائه داده که توسط انتشارات جاویدان در سال ۱۳۷۳ منتشر شده است. این اثر ترجمه‌ای است تحت‌اللفظی همراه با خلاصه التفسیر که تفاسیر برخی آیات در حاشیه قرآن نگاشته شده است. در ترجمه نیز افزوده‌های کوتاه و مختصری وجود دارد که غالباً به وسیله پرانتز جدا و مشخص شده‌اند.

اگرچه برخی از محققان ترجمه مرحوم معزی را آخرین ترجمه تحت‌اللفظی مهم و معنادار قرآن کریم دانسته‌اند که به سبک و سیاق هزارساله ترجمه تحت‌اللفظی قرآن کریم در زبان فارسی حسن ختام می‌بخشد.

داریوش شاهین

داریوش شاهین از مترجمان و پژوهشگران عرصه فرهنگ و ادب در اوایل قرن چهارده هجری متولد شد. از زنده‌یاد شاهین بیش از ۳۰۰ جلد تألیف، ترجمه و مجموعه‌های مختلف و داستان در عرصه‌های ادبیات، شعر و مذهب به یادگار مانده است.

یکی از آثار برگزیده وی ترجمه‌ای است از قرآن مجید که در سال ۱۳۵۹ در دو جلد از سوی انتشارات جاویدان به چاپ رسید.

این اثر ترجمه‌ای است ادبی با توضیحاتی کوتاه ضمن آیات، توضیحاتی نیز پس از پایان هر سوره آورده شده است که به معنی واژه‌ها، شأن نزول و تاریخ و امثال آن می‌پردازد. روش ترجمه در مواردی به صورت آزاد و در مواردی نیز با تطبیق دقیق ترجمه با اصل آیه است. تلاش مترجم بر آن بوده که تمامی کلمات قرآن را ترجمه کرده و حتی حروف را نیز به نوعی معادل‌یابی می‌کند.

عبدالمحمد آیتی

استاد عبدالمحمد آیتی (متولد ۱۳۰۵) یکی از برجسته‌ترین مترجمان و ادیبان امروز ایران و ترجمه او از قرآن کریم در سال ۱۳۶۷ به چاپ عضو فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی است رسید و با استقبال خوانندگان و توجه ویژه منتقدان عرصه ترجمه مواجه شد. به اعتقاد یکی از ترجمه‌پژوهان معاصر این اثر ارزش ادبی فراوان دارد و از جمله آثار ماندنی و جاوید به شمار می‌رود. وی سلامت و استحکام جمله‌بندی، پرهیز از سرنویسی فارسی، اجتناب از عربی‌گرایی افراطی و دوری از هرگونه خشو و زوائد را از ویژگی‌های این ترجمه ارزشمند می‌داند. البته همین ترجمه‌پژوه، بیش از صد و هفتاد اشکال خرد و کلان نیز بر این ترجمه این ترجمه از جهت گزینش معادل‌های زیبا برای کلمات موجود در قرآن ستوده. گرفته است شده است. به دلیل اهمیت و ارزش ترجمه آیتی مقالات متعددی در نقد آن به رشته تحریر در آمده است و این ترجمه را از جهت ساختار نحوی و صرفی عبارات، واژه‌گزینی، عدول از قرائت مشهور و میزان دخالت عنصر تفسیر بررسی کرده‌اند.

ابو القاسم امامی

ابوالقاسم امامی از استادان دانشکده الهیات دانشگاه تهران دارای ترجمه‌ای از قرآن مجید است که در سال ۱۳۷۰ هجری شمسی منتشر شده است. در این اثر مترجم سعی کرده با استفاده از توانایی‌های زبان فارسی دری و ترجمه‌های کهن فارسی ترجمه‌ای استوار ارائه دهد، که از جهت بلاغت و شیوایی همخوان و هماهنگ با قرآن باشد. از این جهت ترجمه‌ای محتوایی با در نظر گرفتن قواعد زبانی و مراعات شریک ساختاری جملات در زبان فارسی ارائه شده و افزوده‌ها و توضیحات در آن به چشم نمی‌خورد و موارد اندکی که موجود است بدون پراختن در داخل متن ذکر شده است. علاوه بر این آنچه از آیات به ضرورت بلاغت حذف شده در پاورقی توضیح داده شده تا متن کلام دچار از هم گسیختگی نشود. یکی دیگر از نکات مثبت ترجمه این است که برای بسیاری از کلمات قرآنی که عین عربی آنها در ترجمه‌های دیگر ذکر شده معادل‌یابی شده است. یکی از ترجمه‌پژوهان معاصر این ترجمه را بهترین ترجمه قرآن تا زمان حاضر دانسته است و برای آن ویژگی‌هایی مانند: معادل‌یابی کلمات قرآن بر پایه فارسی روان، نشان دادن توانایی زبان فارسی در ارائه پیام الهی، ارائه هنر زیباشناختی لفظی و معنوی زبان فارسی و درآمیختن اسلوب ادب و شیوه هنر بر شمرده است.

سید جلال‌الدین مجتوبی

سید جلال‌الدین مجتوبی که چندین سال ریاست دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تهران را به‌عهده داشت آثار متنوعی در زمینه ترجمه از زبان انگلیسی و عربی تألیف کرده است. یکی از ارزشمندترین آثار ماندگار استاد، ترجمه و توضیح قرآن حکیم است که توسط حسین استادولی ویرایش شده و در سال ۱۳۷۲ چاپ و منتشر شده است.

مترجم تأکید بسیاری بر رعایت دقت و همگامی ترجمه با متن داشته. این ترجمه از دقیق‌ترین و صحیح‌ترین ترجمه‌های معاصر است است. روش مترجم مطابقت دقیق ترجمه با متن آیات بوده که اضافات و توضیحات تفسیری را برای درک و فهم معانی آیات همراه ترجمه آورده است.

مترجم در مؤخره اعلام می‌کند که در این برگردان تا آنجا که میسر بوده از کلمات فارسی استفاده کرده ولی اعتقادی به نوشتن فارسی سره نداشته است. یکی از خصوصیات ممتاز این ترجمه آن است که مترجم سعی کرده از کلمات عربی کمتر استفاده کند و برای آن‌ها معادل‌های فارسی در نظر بگیرد و دیگر اینکه در برگرداندن واژه‌های قرآنی و ترکیب آیات دقت زیادی به کار گرفته است.

مترجم تأکید بسیاری بر رعایت دقت و همگامی. ترجمه جلال الدین مجتوبی از دقیق‌ترین و صحیح‌ترین ترجمه‌های معاصر است. ترجمه با متن داشته است. روش مترجم مطابقت دقیق ترجمه با متن آیات بوده که اضافات و توضیحات تفسیری را برای درک و فهم معانی آیات همراه ترجمه آورده است.

احمد کاویانپور

از خدمت ارتش بازنشسته شد به تحقیق و 1357 احمد کاویانپور سرهنگ ارتش و از خاندان علم و دین است. او پس از آن‌که در سال ترجمه کاویانپور در سال ۱۳۷۲ از سوی انتشارات اقبال. پژوهش روی آورد و از جمله قرآن را به زبان آذری و فارسی ترجمه کرد. منتشر شد.

این اثر که ترجمه‌ای ادبی و شیوا همراه با توضیحات و زیرنویس است با استفاده از تفسیر ابوالفتوح رازی و کشف‌الحقایق نگارش یافته است. در تقریظی که آیت‌الله وحیدی بر این اثر نگاشته است آن را ترجمه‌ای دقیق نامیده که در آن سعی شده است، هیچ چیز و لو یک حرف در ترجمه از متن قرآن زیاد کم نشود. همچنین وی این ترجمه را از جهت روان و ساده بودن و دقت در واژه‌گزینی ستوده است.

این ترجمه همچنین توضیحات و اضافات زیادی دارد که شامل نکات تفسیری، شرح آیات و واژگان و ذکر مخدوفات می‌شود که اکثر آن‌ها داخل پرانتز قرار گرفته و بخش از آن نیز در زیرنویس ارائه شده است.

ترجمه کاظم پورجوادی

ترجمه او از قرآن سلیس و روان. کاظم پورجوادی از مترجمان و قرآن‌پژوهان معاصر است است که بر اساس قواعد نحوی زبان فارسی و به تعبیر مترجم از انتخاب برابر نهاده‌های فارسی و حداقل کلمات و واژه‌های دخیل نگارش یافته است. بهاء‌الدین خرمشاهی که ویراستار این ترجمه است آن را چنین معرفی این ترجمه یکی از روان‌ترین و خوشخوان‌ترین ترجمه‌های عصر جدید است. اما همواره میزان دقت علمی‌اش و مطابقت‌اش «: می‌کند با نص مقدس قرآن، به اندازه روانی و خوشخوانی‌اش نیست.» روش ترجمه، روش معادل است و دارای توضیحات مختصری در داخل پرانتز است. بر ترجمه پورجوادی انتقاداتی مانند عدم دقت در ترجمه آیات اعتقادی، عدم دقت در معادل‌گزینی، ابجاز مخل، رعایت نشدن همسانی در ترجمه و ابهام در ترجمه ذکر شده است.

ترجمه علی موسوی گرمارودی

ترجمه سید علی گرمارودی از قرآن کریم در سال ۱۳۸۳ منتشر شد. مؤلف ادیب این اثر برای نگارش آن که یکی از دقیق‌ترین و خرمشاهی که مقدمه مفصلی بر این ترجمه نوشته است شیوائی، امانت و زیبایی آن را ستوده است. ادبی‌ترین ترجمه‌های قرآن است مترجم در مؤخره ترجمه چند ویژگی مهم را برای آن بر می‌شمارد؛ از جمله آن‌که زبان ترجمه، نثر معیار با اندک چاشنی باستان‌گرایی است. در این اثر مترجم برای برخی از کلمات معادل‌هایی را از کلماتی که در زبان معیار یا در متون کهن به‌کار رفته جبار به کامشکن». وی در ترجمه واژگان به وجوه و نظائر هر کلمه توجه داشته و برای کلماتی که «برگزیده است؛ مانند ترجمه دارای چند معنا بوده و در هر جا معنای متناسب آورده است. افزون بر این نکات ویرایشی در متن ترجمه به طور کامل رعایت شده است. یکی از امتیازات مهم این اثر، زیر نویس‌های بسیار سودمند و علمی آن است که در آن‌ها گزینش برخی از واژه‌ها به منابع فارسی قدیم و جدید مستند شده است.

ترجمه کاظم پورجوادی یکی از روان‌ترین و خوشخوان‌ترین ترجمه‌های عصر جدید است. اما همواره میزان دقت علمی‌اش و مطابقت‌اش با نص مقدس قرآن، به اندازه روانی و خوشخوانی‌اش نیست.

ترجمه تفسیر راهنما

یکی از کارهای ارزنده مرکز فرهنگ و معارف قرآن تدوین نخستین تفسیر قرآن با روش ترکیبی است. جلد نخست این تفسیر ۲۰ جلدی که با ساماندهی و تکمیل یادداشت‌های قرآنی اندیشمندان قرآن پژوه آیت‌الله هاشمی رفسنجانی شکل گرفته است. این تفسیر نخست

ترجمه آیات را به همراه نداشت اما پس از انتشار هفت جلد مرکز بر آن شد که ترجمه ای بر آن بیافزاید. در سال ۱۳۸۵ ترجمه آیات به‌طور مستقل چاپ شد.

ترجمه تفسیر راهنما یکی از ترجمه‌های گروهی از قرآن است که با همت گروهی از پژوهشگران مرکز فرهنگ و معارف قرآن به ویژه حجج‌الاسلام صالحی نجف‌آبادی، انصاری محلاتی و طالبی به رشته تحریر آمد است.

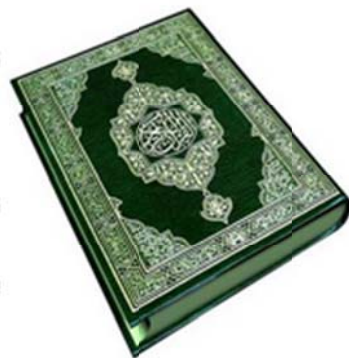
مولفان این ترجمه تلاش کرده‌اند تا با رعایت نثر معیار، ترجمه‌ای مطابق و معادل ارائه کنند. بنابر آنچه در موخره ترجمه آمده است در این ترجمه به معنای اصلی واژه‌ها توجه ویژه‌ای شده و از ذکر لازم معنی یا مراد تفسیری اجتناب شده است. توضیحات تفسیری بسیار اندک بوده و افزوده‌های تفسیری در قلاب قرار گرفته است تا در مرز میان ترجمه و تفسیر رعایت شود.

مترجمان تلاش کرده‌اند معانی واژه‌ها را آن‌گونه که هست منعکس کنند و ساختار ویژگی ممتاز این ترجمه واژه‌گزینی آن است. عبارات نیز به گونه‌ای مورد توجه قرار گیرد که ترجمه از معنای مراد آیه فاصله نگیرد.

ترجمه محمدمهدی فولادوند

محمدمهدی فولادوند فرزند مرحوم محمدحسین بختیاری است. فولادوند در چندین انجمن علمی چون انجمن فلسفه ایران و علوم انسانی یونسکو و انجمن شعری فرانسه و نویسندگان فرانسه زبان عضویت دارد. از وی نزدیک به ۳۰ جلد کتاب به فارسی و فرانسه منتشر شده است. مهم‌ترین اثر وی ترجمه قرآن کریم به فارسی است که در سال ۱۳۷۳ با ویرایش «محمدرضا انصاری» و «سیدمهدی ترجمه استاد فولادوند ترجمه‌ای است به فارسی امروزی و سراسر است و ساده و بدون سبک و فاقد چاپ و نشر یافته است» برهانی گرایش‌های خاص و افراطی است؛ یعنی نه فارسی‌گرایی مفرط

دارد و نه عربی‌گرایی؛ نحو عبارات، پیچیده نیست و بسیار مفهوم است. مهم‌ترین ویژگی این اثر دقت بی‌نظیر مترجم در مطابقت آن با متن مقدس قرآن کریم است به گونه‌ای که حتی تأکیدهایی را که در نثر و زبان عربی و نیز قرآن کریم فراوان و در فارسی بسیار کمیاب است به نحوی ظاهر کرده‌اند در مواردی حدود ۲ یا ۳ درصد.

این ترجمه دارای توضیحاتی است که در داخل دو قلاب قرار گرفته است. روش مترجم در ترجمه میانه‌ای از ترجمه تحت‌اللفظ و ترجمه محتوایی است یعنی دقت و مطابقت ترجمه با اصل آیه و همچنین خوشخوانی و روانی آن هیچکدام فدای دیگری نشده است. علاوه بر این یکی از ویژگی‌های کم‌نظیر ترجمه حاضر، همت مترجم در ارائه یک ترجمه آهنگین در سوره‌های مکی انتهای قرآن است.

بدون اغراق این ترجمه یکی از دقیق‌ترین و شیواترین ترجمه‌های معاصر است. ملکیان، مهدوی‌راد، خرمشاهی، خانی در مؤخره ترجمه، آن را از حیث صحت و امانت و به کارگیری معادل‌های مصطلح در فارسی امروزی و در عین حال روانی، شیوایی و سادگی بهترین ترجمه در میان ترجمه‌های منتشر شده در پنجاه سال اخیر می‌دانند.

ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی

بهاء‌الدین خرمشاهی (متولد ۱۳۲۴ ه.ش) از قرآن‌پژوهان و مترجمان معاصر است که آثار بسیاری در زمینه حافظه‌پژوهی و قرآن‌پژوهی دارد. یکی از مهم‌ترین آثار وی ترجمه قرآن کریم همراه با توضیحات و واژه‌نامه است.

ترجمه مورد نظر ترجمه‌ای معادل است که نکات نحوی و صرفی به خوبی در آن دخالت داده شده است نثر آن روان و امروزی و در عین حال ادبی است در مواردی که توضیحی لازم بوده توضیحات و اضافات در میان ترجمه در داخل دو قلاب قرار داده است. ترجمه آیات در نیمه بالایی صفحه قرار دارد و تفسیر و توضیحات بیشتر در نیمه پایانی قرار داده شده است.

علاوه بر ترجمه و تفسیر این اثر دارای پیوست‌هایی شامل گفتار مترجم، مقاله‌هایی تحت عناوین قرآن و قرآن‌پژوهی، تحریف‌ناپذیری قرآن، فهم قرآن با قرآن، کلمات فارسی در قرآن مجید و واژه‌نامه است.

خرمشاهی در مقدمه ترجمه‌اش ویژگی‌های همچون دقت و صحت، پیروی از نثر معیار، حفظ کلمات و عبارات قرآنی رایج مانند یعنی ترجمه صفت به صفت و فعل به فعل (واژه‌سازی در موارد ضروری و دخالت (ایمان، زکات، رعایت ساختار کلمه در ترجمه ندادن عنصر تفسیر در ترجمه را بر شمرده است

محسن قرآنتی

تفسیر نور اثر محسن قرآنتی (متولد ۱۳۲۲ ش) تفسیری است که در آن به شیوه‌ای جذاب و نو، پیام‌های تربیتی قرآن استخراج و ارائه شده است. تفسیر نور علاوه بر تفسیر، ترجمه آیات را به صورت مجزا نیز ارائه می‌کند و به ترتیب شامل آیات، ترجمه، توضیح، پیام‌ها و نکته‌ها است. این اثر تفسیری ساده و روشن و قابل استفاده عموم مردم است. بخش ترجمه تفسیر نور، ترجمه‌ای ساده و روان و غیر مکلف است. نثر واژه‌گزینی آن نثری مطابق با زبان معیار دارد. در مواقع ضروری جهت انتقال درست مفاهیم و پیام آیه، به توضیحات اندک محتوایی و بعضاً مزوج با ترجمه یا مشخص شده در پرانتز، اکتفا می‌کند

ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی نظر ترجمه‌ای معادل است که نکات نحوی و صرفی به خوبی در آن دخالت داده شده است نثر آن روان و امروزی و در عین حال ادبی است در مواردی که توضیحی لازم بوده توضیحات و اضافات در میان ترجمه در داخل دو قلاب قرار داده است

سید کاظم ارفع

ترجمه سید کاظم ارفع در سال ۱۳۸۱ توسط انتشارات فیض کاشانی به چاپ رسید. مزیت این ترجمه در روانی عبارات خوشخوانی عبارت آن بسیار ساده، بی‌پیرایه و قابل فهم عموم است هر کس به راحتی می‌تواند از این ترجمه استفاده کند. بر این ترجمه آنها است انتقاداتی نیز وارد شده است از جمله: عاری بودن ترجمه از هرگونه توضیح حتی در موارد ضروری و برخی اشتباهات که از نبود دقت در مسائل ادبی سرچشمه گرفته است

اصغر برزی

مترجم به دنبال آن است که ترجمه‌ای دقیق و با رعایت نکات ادبی، ترجمه اصغر برزی از قرآن کریم ترجمه‌ای ادبی و روان است ارائه دهد. از این‌رو پس از ترجمه هر آیه برخی نکات نحوی را یادآوری می‌کند و از این جهت در بین ترجمه‌های موجود کاری ممتاز و بی‌سابقه انجام داده است. این روش به خوانندگانی که با تجزیه و ترکیب و مباحث نحو عربی آشنا هستند کمک می‌کند تا با دقت بیشتری معنای آیات را درک کنند افزون بر این مترجم با آوردن توضیحات اندکی در برخی موارد

سعی کرده شأن نزول و یا ابهام موجود در متن را نیز تا حدودی برطرف کند. در بررسی‌های نحوی این ترجمه چند نکته حائز توجه است: نخست آنکه تنها جملات ساده تجزیه و ترکیب شده‌اند و جملات پیچیده و مشکل کمتر مورد بررسی قرار گرفته‌اند و دوم در برخی موارد اشتباه در تحلیل نحوی موجب شده تا مترجم در ترجمه نیز اشتباه کند

ابوالفضل بهرامپور

ابوالفضل بهرامپور یکی از قرآن‌پژوهان پرکاری است که به سبکی جذاب به تفسیر قرآن می‌پردازد. او هنگام نگارش تفسیر ۳۰ جلدی خود با عنوان نسیم حیات به ترجمه آیات نیز پرداخت، آنگاه ترجمه آیات را به طور ترجمه‌ای سلیس و روان از قرآن است با توضیحات تفسیری اندکی که در «ترجمه بهرامپور». مجزا با ویرایش جدید به چاپ رساند میان دو قلاب قرار گرفته‌اند. یکی از ویژگی‌های این ترجمه شرح لغات است که در کنار متن آیات به ریشه‌یابی و بیان معنای واژگان می‌پردازد. این قسمت از ترجمه که بیشتر جنبه آموزشی دارد برای کسانی که می‌خواهند از ترجمه قرآن اطلاعات بیشتری به‌دست آورند مفید است. از دیگر ویژگی‌های این ترجمه، دقت در ترجمه کلیه حروف و کلمات قرآن است. حتی ادات تأکید نیز با دقت ترجمه شده‌اند. به این ترجمه نقدهایی نیز وارد شده است، از جمله: نبود هماهنگی در ترجمه آیات مشابه، نبود وجود دقت لازم در ترجمه برخی از کلمات، تکراری بودن کلمات ترجمه شده در حاشیه قرآن، ناهماهنگی ترجمه کلمات در قسمت آموزشی و متن ترجمه

معصومه یزدان‌پناه

ترجمه دو زبانه معصومه یزدان‌پناه از قرآن کریم ترجمه‌های امروزی، خوانا، خوشخوان و شیوا و ادبی است و با نثر معیار مطابق است. آنگونه که مترجم خود ادعا می‌کند ترجمه‌های آزاد و در عین حال دقیق را ترجیح داده است؛ اما باتوجه به ویژگی‌های ترجمه باید آن را در شمار ترجمه‌های «معادل» از قرآن محسوب کرد. سعی مترجم آن بوده که «کمترین افزودگی مهم تفسیری را در داخل قلاب» گذارد، لذا توضیحات تفسیری اندک آن کاملاً مجزای از متن است.

از ویژگی‌های جالب این ترجمه ارائه واژه‌نامه‌ای از لغات مهم هر صفحه به دو زبان فارسی و انگلیسی است.

یکی از ویژگی‌های ترجمه ابوالفضل بهرامپور شرح لغات است که در کنار متن آیات به ریشه‌یابی و بیان معنای واژگان می‌پردازد.

حسین استادولی

حسین استادولی یکی از ترجمه‌پژوهان معاصر است که در زمینه نقد ترجمه‌های قرآن مقالات متعددی به چاپ رسانده است. او پس از ترجمه جلال‌الدین مجتبوی، الهی قمشه‌ای، آیت‌الله مشکینی و دکتر موسوی: بررسی ترجمه‌های قرآنی و ویرایش چند ترجمه مهم مانند گرماردی در اواخر سال ۱۳۷۵ خود نیز ترجمه مستقلی ارائه داد. این ترجمه که در سال ۱۳۸۵ به چاپ رسید به گفته مؤلف از توجه به فصاحت و بلاغت قرآن برخوردار «ویژگی‌هایی چند مانند «دقت در ترجمه واژگان»، «سلامت و روانی عبارات» و ترجمه حسین استادولی است. در این ترجمه فارسی‌گرایی افراطی به کار نرفته و واژه‌هایی مثل ایمان، یقین، انفاق ترجمه نشده است از توضیحات تفسیری نیز خالی نیست و در مواردی جهت روشن کردن معنای آیه یا اتصال آن با آیات قبل توضیحاتی در متن داده شده است؛ اما این توضیحات به دقت با دو قلاب از متن جدا و توضیحات مفصل‌تر نیز در پاورقی ارائه شده است و در آن‌ها به حل برخی معضلات یا شأن نزول‌ها یا متشابهات پرداخته است.

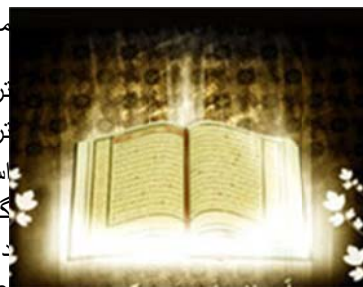
محمد خواجوی

محمد خواجوی از مترجمان و حکمت‌پژوهان معاصر است که اکثر قریب به اتفاق آثار ملاصدرا بزرگ‌ترین فیلسوف قرون اخیر ای - ترجمه محمد خواجوی ترجمه ه. ش) ارائه شد) 1369 ترجمه او از قرآن مجید در سال ایران را به فارسی ترجمه کرده است است بر مبنای وجوه نظایر آن طور که مترجم در مقدمه ترجمه‌اش آورده است. هدف از چنین روشی آشکار ساختن وجوه معانی و روشن‌تر کردن ترجمه و ابهام‌زدایی است. این ترجمه توضیحات و اضافات بسیاری کمی دارد که در داخل دو قلاب قرار گرفته است. اسلوب و زبان متن ترجمه به طور کلی امروزی و ساده و در عین حال روان و گویا بوده و بر اساس قواعد دستور زبان فارسی نگارش یافته است.

مصطفی خرم‌دل

ترجمه خرم‌دل. دکتر مصطفی خرم‌دل از دانشوران و قرآن‌پژوهان مشهور کردستان ایران است ترجمه و تفسیر نور» در تهران توسط نشر احسان چندین بار به چاپ رسیده «از قرآن با عنوان است. این اثر در حقیقت ترجمه‌ای روان و معنایی محسوب می‌شود که به گفته مترجم ترجمه‌ای گویا رسا و تفسیرآمیز از آیات قرآن کریم است. وی افزوده‌های تفسیری را درون پرانتز جای داده تا خواننده بتواند به آسانی آن‌ها را از ترجمه آیات باز شناسد. افزون بر آن واژگان و عبارات دشوار را به اختصار، اما روشن‌تر توضیح داده است. علاوه بر این مترجم هرگاه ضرورتی احساس کرده به نکات قابل توجه و ارزشمندی اشاره کرده است. از دیگر ویژگی‌های این اثر اشاره به تناسب و ارتباط آیات است. مؤلف هر جا که تشخیص داده معنای آیه‌ای با آیه‌ای دیگر در ارتباط بوده را به آن ارجاع داده است. این اثر به نثری امروزی و آسان فهم و به دور از افراطی‌گرایی در گرایش به فارسی یا عربی نگارش یافته است و از لحاظ مطابقت با متن نیز نسبتاً دقیق است. برخی قرآن‌پژوهان این اثر را از جهت جامعیت مطالب آن در زمینه ترجمه و تفسیر و لغات قرآنی ستوده‌اند و بر روانی و دلپذیری نثر آن، هنرمندانه بودن تلفیق ترجمه آیات با تفسیر در عین حفظ مرزبندی آنها و عالمانه بودن ارائه توضیح اصطلاحات قرآنی در پانویس‌ها تأکید کرده‌اند.

مکارم شیرازی

ترجمه آیت‌الله مکارم شیرازی ترجمه‌ای روان و سلیس از قرآن است که اکنون در شمار ترجمه‌های رایج قرآن قرار دارد. این ترجمه در اصل بخشی از تفسیر نمونه بوده که توسط گروهی از محققان حوزه تحقیق و بازنگری شده است و با ویراستاری «جواد محدثی» مترجم محتوا به محتواست» که در آن معانی به طور دقیق از «در سال ۱۳۷۳ چاپ شده است. روش ترجمه، معنایی و یا به تعبیر لباس زبان اول برهنه می‌شود و در مغز جای می‌گیرد سپس به طور دقیق به لباس زبان دوم آراسته می‌شود. از آنجا که هدف ارائه ترجمه‌ای روان، گویا و در عین حال دقیق و محکم برای همگان مخصوصاً نسل جوان تحصیل کرده امروز بوده، نثر ترجمه کاملاً ساده و عامه فهم انتخاب شده و با آوردن توضیحات تفسیری ابهام‌های موجود در فهم آیه برطرف شده است

مصطفی رحماندوست

مصطفی رحماندوست «شاعر معاصر برای آشنایی کودکان و نوجوانان با قرآن در یک جلد» ترجمه جزء سی‌ام قرآن کریم توسط ترجمه انجام شده است. قلم روان و صمیمی مترجم و سبک ساده و بی‌پیرایه ترجمه قابل تحسین است. زبان ترجمه امروزی است و واژه‌گزینی آن علاوه بر مطابقت با نثر معیار، ناظر به فهم و درک مخاطب - کودک و نوجوان - بوده است و از حجم توضیحات تفسیری متوسطی بسته به نیاز مخاطب بر خوردار است. این توضیحات قابل توجه تفسیری، بدون هیچگونه تمایز، داخل در متن عرضه شده‌اند. از ویژگی‌های این ترجمه می‌توان به نیاز سنجی مترجم و مخاطب‌محوری آن و همچنین ارائه توضیحات برخی مفردات قرآنی و یا اصطلاحات فارسی به‌کار رفته در ترجمه و یا تفسیر مختصر برخی آیات در مؤخره کتاب به عنوان «یادآوری» اشاره کرد.

ترجمه مصطفی رحماندوست زبان ترجمه امروزی است و واژه‌گزینی آن علاوه بر مطابقت با نثر معیار، ناظر به فهم و درک مخاطب - کودک و نوجوان - بوده است و از حجم توضیحات تفسیری متوسطی بسته به نیاز مخاطب بر خوردار است

مسعود انصاری

مسعود انصاری قرآن‌پژوه پرتلاش معاصر است که در زمینه ترجمه‌پژوهی قرآن آثار ارزشمندی دارد که از آن جمله می‌توان به ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی» و «محمد مهدی فولادوند» اشاره کرد»، «محدث دهلوی» ویرایش فنی ترجمه

ترجمه مسعود انصاری ترجمه‌ای از قرآن کریم است محتوایی که بارزترین ویژگی آن پابندی به نحو قرآنی است. در این ترجمه مطابقت با متن از لحاظ لغوی و محتوایی به خوبی در نظر گرفته شده و در موارد ضروری افزوده‌های تفسیری را به همراه خود دارد. این افزوده‌ها در مواردی که شرح مستقیم واژه‌های بوده‌اند در درون دو هلال قرار گرفته‌اند و اگر به گونه‌ای دیگر بوده درون دو قلاب جای گرفته است. نثر ترجمه نثر معیار و امروزی است و از آوردن عبارات نامأنوس و سرهنویسی در آن پرهیز شده و مترجم هیچگونه گرایش افراطی نسبت به عربی یا فارسی‌گرایی نداشته است. از لحاظ مطابقت با متن آیات، ترجمه‌ای است دقیق که معادل‌یابی تک واژگان در آن با دقت بسیاری صورت گرفته است. تأکیدی که در متن عربی قرآن بسیار به کار رفته و در فارسی معادلی ندارد با روشی بسیار دقیق تا آنجا که برای خواننده فارسی ملال‌آور نباشد ظاهر شده‌اند

آیت‌الله مشکینی

ترجمه آیت‌الله مشکینی از قرآن کریم ترجمه‌ای روان همراه با نکات تفسیری مناسب و به اندازه است. این ترجمه با ویرایش حسین از جمله آنکه اگر به چاپ رسید. آیت‌الله مشکینی در نگارش این ترجمه دقت‌های ویژه‌ای را بکار برده است 1380 استادولی در سال در یک واژه چند معنا احتمال داده می‌شد تمام معانی را منعکس کرده‌اند به این ترتیب که در صورت متضاد بودن معانی، معنای دوم و او «های عطف که در اول برخی آیات هست «یا» و در غیر اینصورت با کلمه «و» آورده اند. ایشان به ترجمه «سوم را با کلمه نیز توجه داشته‌اند و اگر عطف به محذوف بوده است نکته حذف شده را بیان کرده‌اند. نکته دیگر آن که مطالب اضافه شده چه به عنوان جملات تکمیلی و چه به عنوان شرح، همه یکدست در پراکنش آورده شده است

طاهره صفارزاده

طاهره صفارزاده از مترجمان و استادان ادبیات فارسی و انگلیسی است که ترجمه خود را از قرآن کریم به دو زبان فارسی و انگلیسی در سال ۱۳۸ منتشر کرد. این ترجمه با سبک ساده ارائه شده است. نثر ترجمه اگرچه برخی مواقع متکلفانه می‌شود اما در

حجم توضیحات. مجموع امروزی و واژه‌گزینی آن مطابق با نثر معیار است و این ترجمه مناسب سطح عمومی فارسی‌زبانان است. تفسیری این ترجمه، قابل ملاحظه و متوسط است. سعی مترجم بر آن بوده توضیحات خارج از متن

را در میان گروه بگذارد، که از این نظر حجم گروه‌ها زیاد شده و در این ترجمه که به صورت دو زبانه (فارسی و انگلیسی) عرضه شده اغلب است. اثر (... صفحات دارای پانوش (تفسیر، شأن نزول، تاریخ نزول و از جهت عدم رعایت ساختار نحوی در برخی آیات، ترجمه نشدن برخی از عبارات و الفاظ دقیق نبودن واژه‌گزینی‌ها و وجود اشکالات زبانی، نقد شده است.

علی‌اصغر حلبی

ترجمه دکتر علی‌اصغر حلبی استاد دانشگاه در سال ۱۳۸۰ به چاپ رسید. در این اثر تلاش شده است که ترجمه قرآن با توضیحات تفسیری همراه باشد؛ از این رو برای فهم بهتر آیات هر جا به شرح و ترجمه نیاز بوده از

مترجم در پایان ترجمه، سخنان مفصلی در ۳۰ صفحه آورده و درباره نکاتی همچون: اهمیت قرآن کریم و انقلاب استفاده شده است و همچنین سخنی درباره ترجمه حاضر و انگیزه خود در ترجمه قرآن، نگاشته. برخی از مباحث علوم نکاتی را بیان کرده است. به رغم تلاش مترجم، در بررسی این ترجمه به مشکلاتی مانند: اغلاط علمی و محتوایی، ویرایش بسیار بد و استفاده بیش از برخی قرآن‌پژوهان معتقدند این ترجمه میان کم‌دقتی و سنگینی قلم جمع کرده است؛ و در مجموع نه اندازه از گروه برمی‌خوریم. آن‌گونه که باید، روان است و نه دقیق

از جمله آنکه اگر در يك واژه چند معنا احتمال داده می‌شد. آیت‌الله مشکینی در نگارش این ترجمه دقت‌های ویژه‌ای را بکار برده است. «یا» و در غیر «تمام معانی را منعکس کرده‌اند به این ترتیب که در صورت متضاد بودن معانی، معنای دوم و سوم را با کلمه این‌صورت با کلمه «و» آورده اند

حسین انصاریان

حسین انصاریان از پژوهشگران و سخنوران به‌نام ایران است که آثار عرفانی بسیاری را به رشته تحریر در آورده و ترجمه وی نیز از قرآن کریم در سال ۱۳۸۳ به چاپ رسید

این اثر ترجمه‌ای روان، ساده و البته خوشخوان است و مطابق با نثر معیار و قابل استفاده همگان است توضیحات تفسیری در این اثر اندک بوده و با گروه و یا پرنانز از متن جدا شده است

محمدعلی رضایی اصفهانی

حجة الاسلام محمدعلی رضایی اصفهانی از قرآن‌پژوهان معاصر و موفق است که در زمینه‌های گوناگون قرآنی از جمله ترجمه قرآن پژوهش کرده است. وی با همکاری برخی از محققان حوزه در سال ۱۳۸۳ ترجمه جدیدی از قرآن ارائه داد

روش ترجمه، هسته به هسته (جمله به جمله) است در این ترجمه هرگاه توضیح داخل یا اضافه تفسیری مورد نیاز بوده، داخل پرنانز قرار گرفته است و مطالب مقدر آیات قرآن، در گروه قرار گرفته است تا امانت در ترجمه کاملاً رعایت شود

عبارات مشابه) توجه زیادی شده و با رعایت بحث وجوه و نظائر، تا حد امکان، عبارات مشابه در این اثر، به همگون‌سازی ترجمه در کل ترجمه یکسان معنا شده است. افزون بر این همه حروف اضافه و کلمات و جملات قرآن در فارسی معادل‌یابی و معنا شده است. نثر این ترجمه نثر معیار فارسی است و سلاست و روانی جملات، همراه با رسایی و دقت کامل ترجمه، مورد توجه بوده و از واژه‌های غریب و نامأنوس و نیز از عبارت‌پردازی‌های شاعرانه در آن پرهیز شده است

سید محمدرضا صفوی

ترجمه حجت‌الاسلام محمدرضا صفوي از قرآن کریم یکی از دو ترجمه مرکز فرهنگ و معارف قرآن است که در سال ۱۳۸۵ توسط دفتر نشر معارف منتشر شده است. این اثر باتوجه به دیدگاه‌های تفسیری علامه طباطبائی در تفسیر المیزان نگاشته شده و ترجمه‌ای بسیار روان و گویا است. در این ترجمه برگردان واژه‌ها و جمله‌ها دقیق است و نه تنها برای هرواژه‌ای معادلی نهاده شده، بلکه سعی بسیار شده که حتی در برابر حرکات و اعراب کلمات که گویای معنای خاص بوده نیز معادلی آورده شود و به گونه‌ای که مفاد آن منعکس شود. رعایت همسانی ترجمه واژه‌ها و جمله‌های یکسان، پرهیز از واژه‌ها و عبارات نامأنوس و گویائی و رسائی ترجمه، از اصول و نکات مهمی محسوب می‌شود که در این ترجمه رعایت شده است. یکی از بخش‌های مهم این ترجمه بخش توضیحات آن است که در آن به فراخور محتوای آیات مباحث عقیدتی، اخلاقی و اجتماعی، تاریخی، علمی، فلسفی، روانی و احیاناً ادبی توضیح داده می‌شود.

علی‌اکبر سروري

ترجمه علی‌اکبر سروري را می‌توان از جمله ترجمه‌های معادل و به سبک ساده دانست. سعی مترجم در ارائه ترجمه‌ای ادبی، شیوا و در عین حال مطابق با نثر معیار بوده است. وی تا حدودی در دستیابی به این هدف توفیق داشته است، مترجم گاه از ترجمه معادل عدول کرده و به مرزهای ترجمه تحت‌اللفظی وارد می‌شود. حجم اندک توضیحات تفسیری در میان پرانتز مشخص شده‌اند این نکته در نقد ترجمه مذکور حائز اهمیت است که گاه مترجم بی‌توجه به برخی ظرافت‌های ادبی زبان مبدأ به ترجمه دست زده است.

امیر توحیدی

معرفی (توسط انتشارات حافظ نوین منتشر و نخستین‌بار در خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا 1385 ترجمه قرآن امیر توحیدی در سال شد. این مصحف شریف بر اساس مبانی علمی و با هدف صحت و سهولت قرائت قرآن کریم ترجمه شده است. در توضیحات ناشر این ترجمه از قرآن کریم آمده است: «این مصحف بر اساس قرائت عاصم به روایت حفص و از طریق

شاطیبه کتابت شده و نگارش کلمات آن از منابع «رسم‌المصحف» است

به کار بردن موارد خاص قرائت، علایم وقف و سکت و سایر علایم از مشخصات اصلی این ترجمه از قرآن کریم محسوب می‌شود.

از برخی از ویژگی‌های این ترجمه می‌توان به تقید به روانی متن، دقت و صحت در ترجمه واژه‌ها، توجه به ادبیات قرآنی، به کار نبردن اطناب در ترجمه قرآن، استفاده از واژه‌های معمول عربی در زبان فارسی و ارائه توضیحات کوتاه و ضروری برخی از آیات قرآن کریم

اشاره کرد.

ترجمه قرآن غلامعلی حداد عادل

غلامعلی حداد عادل «نیر هم‌اکنون توسط دفتر نشر فرهنگ اسلامی در دست انتشار قرار دارد. در «یادآوری می‌شود ترجمه قرآن این ترجمه، مترجم با استفاده از واژه‌های سلیس و روان ترجمه‌ای قابل فهم را برای خوانندگان پارسی‌زبان ارائه کرده است

حداد عادل در این ترجمه با وفاداری به مفهوم آیات مقدس قرآن کوشیده است برگردانی فراهم آورد که خوانندگان، پیام و معانی آیات را به روشنی دریابند

آنچه مسلم است مجموعه‌های نفیس از ترجمه‌های قرآن در سی سال گذشته چشم‌اندازی از تحولات ناپیدا را در عرصه ترجمه وحی نوید می‌دهد. این ترجمه‌ها به برکت انقلاب اسلامی افزایش بسیاری یافته و افراد زیادی به این حوزه روی آورده‌اند و امروز در مقایسه با پیش از انقلاب به این نتیجه می‌رسیم که بسیاری از ترجمه‌های قرآن به زبان روز و بر طبق نیاز مخاطبان منتشر شده است